

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: ТЕХНОЛОГІЯ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ

В. В. Величко

Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Національна поліція України, кандидат психологічних наук, підполковник поліції, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0282-368X>

У сучасних умовах реформування правоохоронної системи в Україні до категорії першочергових завдань відносяться: формування основ законності та її дотримання у діяльності співробітників правоохоронних органів; подолання негативних процесів і явищ, які мають місце у діяльності органів внутрішніх справ.

З'ясовано, що посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами нашої держави, у відповідно до ст. 19 Конституції України. «Захист прав людини і громадянина - обов'язок усіх без винятку органів державної влади та їх посадових і службових осіб, які, згідно своїм юридичним статусом, керуючись нормами міжнародно-правових актів, вітчизняного законодавства, зобов'язані не тільки забезпечувати, а й здійснювати захист конституційних прав і свобод особистості» (Величко В. В., 2018; Мороз О. А., 2010) [2; 5; 6; 9].

Для українського суспільства проблема *запобігання протиправної поведінки* співробітників правоохоронних органів, не є штучною. Тому, необхідність реформування правоохоронної системи в Україні, дотримання співробітниками правоохоронних органів, принципів законності і захисту прав людини *обумовлюють актуальність* багатогранного дослідження у психолого-юридичній сфері. У нашому дослідженні розглядається широке коло питань, пов'язаних з корупційним поведінням працівників органів внутрішніх справ і розвитком антикорупційної стійкості працівників *правоохоронних органів*.

Мета статті: представлення комплексної системи спеціальної

психологічної підготовки щодо формування антикорупційної стійкості працівників правоохоронних органів: ознайомлення з авторською психолого-юридичною технологією, психологічними діагностичними та інтерактивними корекційно-розвиваючими методами її реалізації.

«З метою профілактики корупції в органах внутрішніх справ нами здійснюється комплексна оцінка особистісних особливостей людини, з метою виявлення рівня антикорупційної стійкості особистості - співробітників правоохоронних органів» [2; 3; 9] .

Ванновська О. В *розглядає «антикорупційну стійкість - це системну властивість особистості, що виявляється в здатності протистояти корупційному тиску і здійснювати вибір між кримінальним і законослухняним поведінкою на користь останнього»* (Ванновська О. В., 2018) [1].

Решетніков М. вважає, що *«корупційна поведінка - це поведінка, направлена на отримання особистої вигоди на основі зловживання службовим становищем. Воно базується на низькій опірності зовнішнім факторам і особистої схильності до корупції»* (Решетніков М., 2008) [7].

Для вирішення вище заявлених проблем, з огляду на те, що вона недостатньо вивчена у науці та практиці, нами запропонована тема дисертаційного дослідження *«Теорія і практика розвитку антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів»* (Величко В. В.) [2; 3]. Результати даного дослідження - на основі методів психологічної діагностики (тестування) та інтерактивних корекційно-розвивальних методів (інтерактивних технік) *будуть корисні* співробітникам правоохоронних органів, а також фахівцям в області професійного відбору та оцінки персоналу.

Нами розроблена і впроваджена *«комплексна система спеціальної психологічної підготовки з антикорупційної стійкості працівників правоохоронних органів»*, яка складається з інформаційно-смыслового блоку, діагностичного блоку і корекційно-розвивального блоку, контрольньо-аналітичного блоку.

Для її реалізації нами розроблено авторську *«Психолого-юридичну*

технологію розвитку антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів» (автор Величко В. В.) (далі, «Технологія»).

«Технологія» складається з двох моделей:

1. *Діагностична модель експертизи антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів* (відповідає *Експериментальне дослідження*);

2. *Інтерактивна корекційно-розвивальна модель розвитку антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів* (відповідає *формульованому етапу дослідження*).

В ході експериментальної перевірки названих вище моделей здійснено ряд заходів для реалізації мети і завдань дисертаційного дослідження.

У ході експериментальної перевірки названих вище моделей здійснено ряд заходів для реалізації мети і завдань дисертаційного дослідження.

У процесі здійснення експерименту, на констатувальному етапі дослідження, нами підібрані і використані валідні та надійні психологічні діагностичні методи. Експериментальна перевірка «Діагностичної моделі» «Технології» *проводиться* за допомогою психодіагностичного комплексу, який *дозволяє оцінити антикорупційну стійкість* співробітників правоохоронних органів, зокрема, кадрового ресурсу, що займає посади, пов'язані з високим корупційним ризиком, при цьому характер професійної діяльності не має значення [2; 3; 9].

Діагностика рівня антикорупційної стійкості *дозволяє оцінити стан рівня антикорупційної стійкості* людини на трьох рівнях:

- 1) ціннісному,
- 2) когнітивному (пізнавальному),
- 3) емоційному.

Розглянемо їх зміст і структуру:

1) *Для оцінки ціннісної стійкості до корупції, яка є головною в ієрархії якостей, що перешкоджають корупційного поведінки, використовується метод семантичного диференціала Ч. Осгуд.* Метод дозволяє реконструювати

індивідуальну систему установок, цілей і цінностей норм і правил поведінки , через призму яких людина сприймає навколишній світ (Ванновська О. В., 2018; Величко В. В., 2018) [1; 2; 3; 9].

2) Для оцінки когнітивного рівня антикорупційної стійкості використовується методика «Приховані фігури Терстоуна». Методика виявляє ступінь самостійності і незалежності людини в процесі обробки інформації і прийняття рішень (Ванновська О. В., 2018; Величко В. В., 2018) [1; 2; 3; 9].

3) Емоційний рівень антикорупційної стійкості оцінюється за допомогою опитувальника, що виявляє здатність людини до управління своїм емоційним станом або рівень його саморегуляції (Ванновська О. В., 2018; Величко В. В., 2018) [1; 2; 3; 9].

На формуючому етапі дослідження нами розроблена багаторівнева освітня програма рефлексивно-інноваційного тренінгу «Формування антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів» (далі РІТ). Відповідно до програми навчання на формуючому етапі дослідження нами підібрані, розроблені і використані в процесі тренінгу *інтерактивні корекційно-розвиваючі методи* спеціальної психологічної підготовки і методичної підготовки, які взаємно доповнюють і підсилюють навчальний ефект.

Програма тренінгу РІТ побудована на основі використання *інтерактивних корекційно-розвивальних методів*, які підходять для навчання дорослих. До них відносяться: 1) інтерактивні техніки, 2) мультимедійні лекції та презентації; 3) креативні корекційні техніки; 4) розвиваючі навчально-рольові та ділові ігри; 5) виконання творчих завдань; 6) міжгруповая дискусія; 7) соціально-психологічні тренінги, рефлексивно-інноваційний тренінг, рефлексія завдань, вправ, технік і занять; 8) консультування, 9) коучинг [2; 3; 7]. Їх реалізація сприяє оволодінню спеціальними прийомами вирішення типових і індивідуальних проблем зі створення сприятливих умов і забезпечення виявлених чинників розвитку психолого-юридичних аспектів антикорупційної стійкості працівників (Величко В. В., 2018; Чудакова В. В., 2019) [4; 8; 9].

Висновки: Розроблена нами «комплексна система спеціальної психологічної підготовки з антикорупційної стійкості працівників правоохоронних органів» дає можливість виявлення рівня антикорупційної стійкості особистості, профілактики та попередження корупції в органах внутрішніх справ; формування компетентностей антикорупційної стійкості особистості. З метою її ефективної реалізації нами розроблено і впроваджується у практику діяльності авторську «Психолого-юридичну технологію розвитку антикорупційної стійкості співробітників правоохоронних органів» (автор Величко В. В.).

Література:

1. Ванновская, О. В. Психология коррупционного поведения государственных служащих: монография / О. В. Ванновская. 2-е изд., стер. М : Издательство Юрайт, 2018. 251 с. (Серия : Актуальные монографии).
2. Величко В. В. Інноваційні діагностичні та інтерактивні корекційно-розвивальні методи розвитку антикорупційної стійкості працівників Департаменту захисту економіки Національної поліції України. / Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць / В. М. Мадзігон (голов. ред.) та ін. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2018. Вип. 2 (21). С. 146–156.
3. Величко В. В. Психолого-диагностические и интерактивные коррекционно-развивающие методы развития антикоррупционной устойчивости работников департамента защиты экономики НПУ. *Zamonaviy psixologiyaning amaliy imkoniyatlari. Yoqilg'i moylariga xorijiy ekspertlarning ishtirokida materiallar ilmiy konferentsiyasi to'plam* (Toshkent, 10.11.2018). Toshkent, 2018. 583 b. В. С. 283-287.
4. Величко В. В., Максименко С.Д., Чудакова В. П. Психологічне та професійне (юридичне) забезпечення – головний ресурс ефективності професійної діяльності працівників Національного центрального бюро Інтерполу в Україні: стратегії, моделі, технології Навч.-метод. посібник. К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2016. – 87 с.
5. Конституція України (від 28.06.1996 № 254к/96-ВР) Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] К. : Українська енциклопедія, 2001. 792 с.
6. Мороз О. А. Попередження злочинів у сфері службової діяльності серед працівників податкової міліції України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. 2010 URL: <http://mydisser.com/ru/search.html?srchwha>
7. Решетников М. Психология коррупции: утопия и антиутопия. СПб. Восточно-Европейский институт Психоанализа., 2008. 136 с.
8. Чудакова В. П., Курбанов И. Х., Величко В. В. Скалозуб А. А. Терминологический аппарат и методы экспертизы психологической готовности к инновационной деятельности, как основы развития инновационной компетентности: украинско-узбекский опыт. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи* : збірник наукових праць. Київ : ІОД. 2019. Вип. 2 (24). 145 с. С. 115–126.
9. Величко В. В. Діагностика та формування компетентності антикорупційної стійкості в сучасних швидкозмінних умовах *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти*: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України. / за ред.. Горошкіна О., Чудакова В., Доротюк В. Київ : Пед. думка, 2019. 422 с. С. 76-79. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/1b2/zbirnyk.pdf>